

Kako bomo
živeli jutri?
Sami v
predragi hiši?

Pijte kave je v družbi vedno lepše.
Bivanjska skupnost v enoti Doma Nine
Pokorn Grmovje.

Prihodnost je v sobivanjskih skupnostih!

V Sloveniji je veliko praznih nepremičnin, v mnogih prevelikih hišah pa živi samo en človek. V prihodnosti nas čakajo nizke pokojnine in višji življenjski stroški, zato bo treba začeti razmišljati drugače, kot smo bili vajeni. Zakaj ne bi v eni veliki hiši živeli trije prijatelji ali pet prijateljic, vsaka v svoji bivalni enoti: mini kuhinja, soba in kopalnica. Drugi prostori bi bili skupni. Na to zakonodaja še ni pripravljena, tako da je za zdaj treba samostojno pljunuti v roke in se organizirati, predvsem pa se povezovati. Irena Rotar in Sanja Lončar, aktivistki z vizijo, sta prepričani, da je treba začeti z gibanjem za sobivanjske skupnosti. Domovi, kot jih poznamo, niso več rešitev – ker niso narejeni po meri ljudi.

Tekst: **MARIJA ŠELEK**, foto: **ANDREJ KRIŽ**

Statistični podatki kažejo, da število stanovanj v Sloveniji presega število gospodinjstev. Približno 20 odstotkov stanovanj oziroma hiš je praznih, samo v Ljubljani se je število praznih stanovanj od leta 2011 do 2018 povečalo za 2100.

V Murski Soboti je občinski javni stanovanjski sklad s pomočjo

evropskih sredstev kupil hišo in zamislili so si jo kot bivanjsko skupnost s šestimi bivalnimi enotami. Prvi stanovalci so se vselili konec marca. Prednost imajo seveda občani Murske Sobotice, ampak prijavi se lahko vsi državljani. Razpis je še vedno odprt, dve bivalni enoti sta še prazni. Pogoj je, da je stanovalec star 65 let in da lahko

sam skrbi zase. Stanovalci te velike hiše, od katere je le 350 metrov do prve trgovine in kratek sprehod do dobre kave, bivajo v različno velikih sobah (od kvadrature je odvisna višina najemnine) z lastno kopalnico in straniščem. Najemnina in stroški se gibljejo od 200 do največ 250 evrov na mesec za precej prostorno sobo. V vsakem od dveh nadstropij so skupna kuhinja (imeti morate lastno posodo), shramba s policami za živež, prostorna terasa s sedežno garnituro, skupni sta kolesarnica in pralnica. Za hišo je veliko prostora za vrt, stanovalec Darko ga je del že prekopal, saj si brez doma vzgojenega peteršilja, čebule, paprike in paradižnika ne zamišlja svojega kuhanja.

Še veliko praznih stavb. Pri najemodajalcih pa so si tudi že naročili kosilnico. Te se najbolj veselijo 74-letni Jože, upokojeni strojnik, ki bi z veseljem še sedel v bagru in

delal. Njegova vitalnost se kaže v pripravljenosti, da postori vse, kar običajno opisujemo kot hišniška dela. Ob našem prihodu je pometal in pogledoval proti travi, ki jo je že treba pokositi. »Sproti se prilagajamo in odzivamo na potrebe stanovalcev,« sta povedali Gaby Flisar in mag. Andreja Kuhar iz stanovanjskega sklada. Če se bo projekt bivalne skupnosti za starejše pokazal za dobrega, bodo v prihodnosti razmišljali še o več takih objektih, zdaj pa so z mislijo že pri reševanju stanovanjskih stisk mladih. Sicer pa je v mestni občini Murska Sobotica kar nekaj praznih stanovanjskih stavb, ki bi bile primerne za takšno sobivanje.

Ali bi bilo torej mogoče, da bi se starostnik z veliko nepremičnino, ki je sam ne more več vzdrževati, z občinskim skladom dogovoril, da hišo preda v upravljanje skladu, v njej pa bi še v eni enoti vedno bival in plačeval samo stroške? Ne, to ne

Nekaj gred so za hišo bivanjske skupnosti stanovanjskega sklada v Murski Soboti že prekopali, sosedje pa so jim odstopili starles, ki so ga imeli zaradi prenove odveč in ga bodo lahko porabili za zamejitev gred.

Darko v skupni kuhinji pripravlja radič.

Jože se v novem domu zelo dobro počuti. Z veseljem prime tudi za metlo.

Mag. Andreja
Kuhar in
Gaby Flisar

bi bilo mogoče, saj ni v skladu z zakonodajo, so nam povedali.

Čas je za samoorganizacijo. Kaj pa se s starostnikom v taki stanovanjski skupnosti zgodi po tem, ko ne more več sam skrbeti zase? Takrat je verjetno neizogiben dom za starostnike. Aktivistka Irena Rotar s tem ni zadovoljna, saj si zamišlja vzpostavitev take skupnosti, v kateri bi lahko človek ostal tudi po tem, ko zase ne bi mogel samostojno skrbeti. »Če se skupaj odločijo živeti prijatelji ali ljudje podobnih življenjskih načel in sloga, je smiselno, da si po tem, ko kateri izmed njih potrebuje več pomoči, najamejo negovalko s skupnim finančnim vložkom. Še vedno bo ceneje in prijetneje kot v domu za starostnike.« Zato zagovarja samoiniciativo, pobudo od spodaj navzgor, samoorganizacijo ljudi in kliče po premiku v naših glavah.

Pobudnici za pospešek tovrstnih premikov Irena Rotar in Sanja Lončar si predstavljata, da ima človek v taki bivalni skupnosti mini svet zase (soba, kuhinjska niša, kopalnica) v obsegu od 20 do 25 kvadratnih metrov, dnevni prostor, kuhinja, pralnica, shramba, klet in drugo so v skupni rabi. V taki skupnosti bi bilo zaželeno, da je en obrok skupen in da je za njegovo pripravo vsak dan odgovorna druga oseba. Prav tako je zelo smiselno razdeliti in določiti, kaj in koliko ur bo posameznik

Irena Rotar in Sanja Lončar, aktivistki z vizijo, sta prepričani, da je treba začeti z gibanjem za sobivanjske skupnosti. Domovi, kot jih poznamo, niso več rešitev – ker niso narejeni po meri ljudi.

Gospa
Marta

namenil za skupno dobro – nekdo bo raje čistil, drugi bo urejal okolico, tretji delal na vrtu, četrti pa bo morda več časa namenjal pripravi vložnin. Sanja in Irena pač vedno mislita na prehransko samooskrbo, saj je to ključnega pomena za zmanjšanje finančnega bremena (in tudi za zdravje). Prav tako razmislite o enem, skupnem avtomobilu.

Ne potrebujem veliko. V Murski Soboti so v hiši stanovanjskega sklada nastanjeni ljudje, ki so se prijavi na razpis in se med sabo prej niso poznali. Ena izmed njih je osemdesetletna Marta, ki za najem stanovanja v tako imenovanem upokojskem bloku nima dovolj visoke pokojnine. »Za tisto je treba imeti vsaj 700 evrov penzije, jaz prejmem pa slabih 500 evrov. Ampak saj se ne pritožujem, zame je dovolj.« je pripovedovala v svoji sobi, ki je brez velike omare. Še eno komodo si bo kupila, več pa za svoja oblačila, nekaj brisač in posteljnine ne potrebuje. Na široki okenski polici ima fotografije svojih dragih in revije. »Na življenje tukaj se še prilagam. To je v starosti še posebej težko. Težko je to pojasniti, ubesediti, ker to samo čutiš, ko si star. Saj se spomnim, da je bilo z mojo mamo enako, in takrat je tudi nisem razumela. Je pa v redu, ker situacijo sprejemam, vem, da moram, in s tem nimam težav.« Življenje v taki stanovanjski ureditvi se ji zdi lažje in boljše kot v domu starostnikov. »Dokler si zdrav in lahko sam skrbiš zase, je to veliko bolje.«

Skupna kuhinja je ne moti. »Ker je ta gospod, s katerim si jo za zdaj deliva, zelo v redu.« Si pa ne kuhata skupaj, saj ima vsak svoje prehranske navade in potrebe. Jože nam je v hladilniku pozneje pokazal dve polni skledi skuhanih jedi, ki mu ju je dostavil skrbni sin.

Raje pod most. Jože sicer prihaja iz okolice Lendave in je prej ži-

vel v domu za starostnike malo čez hrvaško mejo. Za življenje tam ne najde lepih besed, razen za sosede v domu za starostnike, s katerimi se je spoprijateljil. »Bilo je kot v zaporu. Bil sem edini pokreten med 12 nepokretnimi ženskami, ampak zato nič bolj svoboden. Drugi so mi odrejali, kdaj in kam smem. Sinu sem naposled dejal, da ne zdržim več in da grem ob otoplitvi raje pod most. Tako mi je našel tole namestitev in sem zelo zadovoljen. Zdaj sem kot šerif v Ameriki,« se je zasmejal in še enkrat poudaril, kako zlata vredno je, da se lahko svobodno giblje. In tudi da si nikoli ni mislil, da bo kdaj živel v taki skupnosti. Pogosto se v mestu dobi na kavi z bližnjimi, si je pa tudi uredil brezplačno vozovnico za javni potniški promet in jo mahne tudi do Lendave.

Zadaj za hišo smo se ob nekaj gredicah v nastajanju pridružili Darku, ki je napisal že šest knjig, sicer pa je bil po poklicu informatik. »Tokrat smo bili pionirji sodobne informatike in poučevali so nas vsi norci tega sveta.« Darko je videl veliko sveta in zanj je lastni-

400 kvadratnih metrov velika hiša na Dobrni je postala dom dvanajstim odraslim s posebnimi potrebami.

Dr. Tomaž Lenart

»**Starejši si nikakor ne zaslužijo, da jih na starost vozimo v dom na drug konec Slovenije. Manjše bivalne skupnosti bi morale biti naš cilj.**«

nikakor ne zaslužijo, da jih na starost vozimo v dom na drug konec Slovenije. Manjše bivalne skupnosti bi morale biti naš cilj.«

V njihovem domu se trudijo z odnosi, saj ti po njihovih izkušnjah zdravijo. Za vsakega stanovalca najprej zapišejo življenjsko zgodbo od njegove rane mladosti – kaj je počel, kaj ga veseli, nervira –, da zaposleni vedo, kako naj ravnajo z njimi, da jih ne vznemirjajo ... Mnogim se po premestitvi v manjšo bivalno skupnost zdravstveno stanje dejansko izboljša. Tiha želja Lenarta in sodelavcev pa je, da bi v prihodnosti kupili kakšno kmetijo, saj mnogi oskrbovanci prihajajo iz kmečkega okolja. Naj zgledi vlečejo. ■

Malo vrtičkanja za lepši dan

»Namesto čokolad in drugih dobrot smo si za novo leto pri direktorju zaželeli namizni nogomet in ga tudi dobili,« je povedala vodja enote Olga Flis, medicinska sestra, mamica petih otrok, domačinka iz Dobrne.

na nekaj, česar ne razume najbolje. »Karkoli imaš, ima to tudi tebe.«

Hiša 12 zgodb. Kaj pa zakonska podlaga? V novem stanovanjskem zakonu pobudniki ideje sobivanjskih skupnostih pogrešajo predvsem rešitve, ki bi podrobneje urejale sodobne oblike bivanja. Te so namreč nujne, saj bodo v prihodnosti lajšale pritisk na že tako preveč obremenjen sistem skrbi za starejše.

Takšna organizacija bivanja ne sme biti rezervirana samo za osebe s posebnimi potrebami. Pri njih namreč vidimo lep primer uspešnega bivanja v skupnosti. Enega takega smo obiskali na Dobrni. Gre za bivalno skupnost odraslih oseb s po-

sebnimi potrebami v okviru Doma Nine Pokorn Grmovje. Javni zavod ima sedež v Žalcu in izvajajo oskrbo 250 odraslih s posebnimi potrebami, ki jih svojci ne morejo imeti doma. Zadnja leta se zavzemajo predvsem za bivalne enote in v tej na Dobrni živi 12 oskrbovancev, za katere skrbi pet zaposlenih. Pri njih je zelo domače, odnosi so ljubeči in pristni. Pod vodstvom zaposlenih pripravljajo obroke, urejajo vrt, čistijo – živijo. Vsak od njih je zaznamovan s svojo, mnogi z zelo težko, zgodbo.

Odnosi zdravijo. Direktor doma dr. Tomaž Lenart pravi, da jih je ta hiša z vsemi 400 kvadratnimi

Medicinska sestra Mojca Antloga, topla duša, je objela tistega dne posebej zgovorno gospo Fani. Ta je bila nekdaj izjemno priljubljena profesorica matematike.

metri preprosto čakala. Zagovarja take bivalne skupnosti za vse. »Vsak od nas bi si na starost zaslužil takšen dom, zato menim, da bi morali postavljati manjše domove ali obnavljati že obstoječe zgradbe v vsakem kraju. Da bi ljudje lahko ostajali v domačem okolju, v domu, od koder imajo pogled na domač zvonik, mimo katerega vsak dan stečejo otroci iz šole, kjer se ustavijo njim domači ljudje, kjer lahko poklepetajo s sosedi, s samimi znanimi obrazi, kjer so lahko takoj pri njih najbližji. Starejši si

Marjan, ki sicer zelo lepo riše, pri obešanju rjuh.